

ingediend op **13-F** (2023-2024) – Nr. 1
27 oktober 2023 (2023-2024)

Beleids- en begrotingstoelichting

Onroerend Erfgoed

Begrotingsjaar 2024

INHOUDSTAFEL

I.	INLEIDING DOOR DE MINISTER.....	4
II.	SAMENVATTING	5
III.	TRANSVERSALE EN HORIZONTALE DOELSTELLINGEN.....	7
IV.	OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN	8
V.	BELEIDSVELDEN: OVERZICHT TOTALEN PER PROGRAMMA.....	9
VI.	BELEIDSVELD: ONROEREND ERFGOED	10
1.	ISE: THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB	10
1.1.	Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement	10
SD:	'DE VOLGENDE GENERATIES BESCHIKKEN OVER EEN ONDERBOUWDE STAALKAART VAN ONROEREND ERFGOED'	10
1.2.	Operationele doelstellingen	10
OD:	'ERFGOEDWAARDEN ZIJN ZO VERANKERD DAT ZE OOK IN DE TOEKOMST RELEVANT BLIJVEN'	10
OD:	'HET BESCHERMDE BESTAND IS EEN DYNAMISCHE SELECTIE VAN DE ESSENTIËLE EN REPRESENTATIEVE GETUIGEN VAN HET LEVEN IN VLAANDEREN'	10
1.3.	Budgettair kader voor het begrotingsjaar	11
2.	ISE: KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB	18
2.1.	Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement	18
SD:	'DE ZORG VOOR HET ONROEREND ERFGOED IS ZICHTBAAR, TOEKOMSTGERICHT EN DUURZAAM'	18
2.2.	Operationele doelstellingen	18
OD:	'ONROERENDERGOEDZORG STAAT VOOR DUURZAME OPLOSSINGEN'	18
OD:	'FINANCIËLE ONDERSTEUNING IS GEDIVERSIFIEERD EN GAAT UIT VAN EEN WERDERZIJDIG HAALBAAR ENGAGEMENT'	21
2.3.	Budgettair kader voor het begrotingsjaar	21
3.	ISE: PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB	29
3.1.	Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement	29
SD:	'IEDEREEN KOESTERT HET ONROEREND ERFGOED ALS EEN EVIDENT EN INTEGRAAL DEEL VAN ONZE LEEFOMGEVING, CULTUUR, IDENTITEIT EN NATIE'	29
3.2.	Operationele doelstellingen	29
OD:	'DE ZORG VOOR HET ONROEREND ERFGOED IS HET RESULTAAT VAN ACTIEVE SAMENWERKING'	29
OD:	'HET ONROEREND ERFGOED DRAAGT BIJ AAN EEN KWALITEITSVOLLE	

LEEFOMGEVING'	30
3.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar	30
VII. APPARAATSKREDIETEN	37
Apparaatskredieten.....	37
PROGRAMMA QA - QG0 - AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED	37
VIII. BIJLAGE: LIJST MET AFKORTINGEN	42
IX. BIJLAGE 'OVERZICHT REGELGEVINGSINITIATIEVEN'	43

I. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Erfgoed draagt bij aan ons bruto regionaal product. De middelen voor erfgoed zijn investeringen in het bewaren én doorgeven van onze Vlaamse geschiedenis en identiteit.

Tegenover 2023 lijkt de begroting van Onroerend Erfgoed op het eerste zicht minder middelen te reserveren voor onroerend erfgoed: binnen het ISE 'kwaliteit onroerenderfgoedzorg' is voor 2024 een VAK-afname van ongeveer 21 miljoen euro te noteren. Het budget in 2023 is echter positief beïnvloed door een aantal éénmalige budgettaire 'meevallers', waaronder 14 miljoen euro VAK uit de algemene middelen (die ik heb gebruikt voor investeringen in erfgoed dossiers die energiezuinigheid centraal stellen) en de cofinanciering van bijna 4,4 miljoen euro vanwege Agion en het GO! In het kader van de gezamenlijke oproepen voor erfgoedpremies met focus op schoolgebouwen. Deze extra's tonen aan dat Onroerend Erfgoed veel meer dan vroeger een belangrijke speler is geworden waarmee andere entiteiten van de Vlaamse overheid de voordelen van de samenwerking inzien.

En die samenwerking werkt in 2024 ook in de andere richting met de overheveling van 10 miljoen euro VAK van Onroerend Erfgoed naar de begroting van Cultureel Erfgoed, in het kader van de samenwerking rond de restauratiedossiers van de Bourlaschouwburg in Antwerpen en de Opera in Gent. Die samenwerking is niet louter inhoudelijk; door cofinanciering tonen beide entiteiten dat ze zorg dragen voor en verantwoordelijkheid opnemen voor deze immense monumenten. Tegenover de afname met 21 miljoen euro VAK binnen het ISE 'kwaliteit onroerenderfgoedzorg' staat 10 miljoen euro extra VAK in de begroting van Cultureel Erfgoed, maar die wel concreet zullen worden geïnvesteerd in de restauratie van een monument, de Antwerpse Bourla.

Een BBT voor de begrotingsopmaak dient om vooruit te kijken. 2024 is het laatste jaar waarnaar we kunnen vooruitkijken in deze regeerperiode. In de onroerenderfgoedetale van 2024 staan bijna allemaal heroverwogen premiesoorten. Niet alleen hebben we de bestaande premiesoorten heroverwogen, we hebben ook meerdere nieuwe premiesoorten ontwikkeld zoals die voor archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten. Heroverwegingen maken deel uit van een adequate Vlaamse overheid. Ik ben fier dat we op zo een korte tijd de meeste premiesoorten hebben geëvalueerd en aangepast.

Ook binnen het ISE 'partnerschappen onroerenderfgoedzorg' zijn we blijven werken aan de versterking van onze partners. De gemeenten zullen ondervinden dat we het meenden om samen te zorgen voor een nog betere erfgoedomkadering: zo kan ik een subsidie inschrijven voor de erkende onroerenderfgoedgemeenten in de begroting 2024. Luisteren naar wat mensen belangrijk vinden kan voor sommige zaken het best op lokaal vlak; vandaar dat ik sterk geloof in de toegevoegde waarde van de erkende onroerenderfgoedgemeenten.

Ons richten op het publiek zullen we ook concreter maken via een nieuwe subsidielij, namelijk de projectsubsidie voor educatie en publiekswerking.

Nog dit najaar volgen de laatste, beslissende stappen voor de decretale onderbouw voor de samenwerking en subsidiëring met organisaties die een erfgoedportfolio beheren, zoals Herita. Het decreet over Vlaamse erfgoednetwerken (voorheen 'Vlaamse National Trust') en het bijhorende uitvoeringsbesluit worden in principe definitief goedgekeurd. In het vooruitzicht van de erkenning van Herita reserveerde ik één miljoen extra in 2024 voor de verdere uitbouw van de werking van Herita.

Binnen het ISE 'partnerschappen onroerenderfgoedzorg' neemt het VAK toe met ongeveer 3 miljoen euro.

II. SAMENVATTING

Ik ben verheugd in 2024 de talrijke vruchten te kunnen plukken van een op het vlak van onroerendergoedbeleid bijzonder succesvolle regeerperiode:

- Met de lokale verkiezingen op 13 oktober 2024 in het vooruitzicht moet de implementatie van de visienota Lokaal onroerendergoedbeleid volledig op punt staan, zodat Vlaamse gemeenten volop kunnen inzetten op het onroerendergoedbeleid op hun bestuursniveau;
- Met het decreet over Vlaamse erfgoednetwerken en het bijhorende uitvoeringsbesluit zullen we beschikken over een volwaardige juridische basis om samen met sleutelpartners als Herita vzw een verantwoorde oplossing en aangepaste ontsluiting te bieden voor een netwerk aan toonaangevende Vlaamse onroerendergoedlocaties. We volgen met aandacht de doorgroei van het Heritanetwerk op, alsook de vorderingen van de grote restauratiewerven die de organisatie momenteel coördineert, waaronder het Hooghuis in Doel, Hof ter Walle in Beveren, de kastelen van Heers en Horst. De bijkomende middelen zullen ook worden gekoppeld aan duidelijke KPI. We hebben de regelgeving bewust ook opengesteld voor andere organisaties die vergelijkbare initiatieven nemen als Herita en die voldoen aan de decretaal vastgestelde voorwaarden voor erkenning.;
- In uitvoering van het decreet Vlaamse parken en algemene landschapszorg zetten we de krijtlijnen uit voor een vernieuwde samenwerking met de Regionale Landschappen en de Vlaamse provincies. Deze partners moeten ons helpen om de ambitie van een transversaal landschapsbeleid verder waar maken;
- De onroerendergoedrichtplannen worden verder geconsolideerd als instrument van de toekomst, waarbij we putten uit de ervaringen met de eerste grote projecten: het onroerendergoedrichtplan 'Historische landgoederen' krijgt een doorvertaling in een actieprogramma, de actieplannen bij de onroerendergoedrichtplannen 'Mergelgroeven te Riemst' en 'Hoogstamboomgaarden in Haspengouw en Voeren' zijn op kruissnelheid en beginnen concrete oplossingen op te leveren, en met het onroerendergoedrichtplan 'Polderlandschappen in Doel' laten we de coördinatie van een onroerendergoedrichtplan voor het eerst over aan een lokaal bestuur;
- De 'snelle screening' van het bestand aan beschermd erfgoed heeft geresulteerd in een lijst voorstellen tot wijziging of opheffing van een bescherming. In 2024 moeten de hieruit voortvloeiende procedures zijn afgerond;
- In het najaar van 2023 wordt beslist voor welke beschermingswaardige frietkoten in 2024 een beschermingsprocedure wordt opgestart. Ook de bescherming van een aantal waardevolle cultuurhistorische landschappen in de Vlaamse Ardennen staat op de agenda;
- Met het lanceren van een nieuwe projectoproep voor archeologisch syntheseonderzoek, de allereerste projectoproep voor projecten met focus op educatie en publiekswerking, en de verderzetting van de uitbreiding van de GGA-kaart (Gebied Geen Archeologie) hoop ik het archeologiebeleid verder maatschappelijk aanvaardbaar te maken;
- In 2024 zoeken we verder naar energiezuinige oplossingen op maat van onroerend erfgoed. Eind 2023 wordt het 'energieadvies onroerend erfgoed voor beschermde monumenten' (EOE) gelanceerd met de bedoeling om het eind 2024 gebiedsdekkend aan te bieden, met Wonen in Vlaanderen en VEKA worden de mogelijkheden onderzocht om voor beschermd onroerend erfgoed af te wijken van de minimale energielabels voor gebouwen en wordt bekeken hoe beschermde woningen kunnen voldoen aan de minimale woningkwaliteitsnormen, de studie "CO₂-arm verwarmen en koelen van woningen met erfgoedwaarde" wordt opgeleverd en het project "Een landschappelijke visie op bijkomende bossen en houtkanten in Vlaanderen", dat

inhaakt op de Vlaamse bebossingsdoelstellingen en het Vlaams Houtkantenplan, zal worden doorvertaald in een handleiding voor landschappelijk verantwoorde bosontwikkeling;

- Verschillende studies worden eind 2023-begin 2024 opgeleverd en moeten inspiratie bieden voor verder beleid: de studie naar de erfgoedwaarde en het herbestemmingsprofiel van parochiekerken, de landmarkstudie, het onderzoek 'Ontwikkelen van een methodologie voor landschapskarakterisatie', de studie 'Ontwikkelen van een rationale voor de financiering van de onroerenderfgoedzorg' en de doorlichting van het fiscale financieringsinstrumentarium en de erfgoedlening;
- Voor het polderdorp Doel leiden de erfgoedvriendelijke doorbraken eindelijk tot concrete resultaten: naast de opmaak van een onroerenderfgoedrichtplan, de restauratieprojecten onder hoede van Herita vzw worden de nodige voorbereidingen getroffen voor de komst van de kogge en de museale ontsluiting ervan, worden de ontwikkelingen aan de Scheldemolen opgevolgd en wordt de procedure afgerond voor de verplaatsing van het oorlogsmonument naar de haven van Doel;
- Inzake internationale profilering heeft het Belgische lidmaatschap van het Werelderfgoedcomité eindelijk geleid tot erkenning als Werelderfgoed van een uitgebreide serie monumenten en begraafplaatsen van de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk. Van 1 januari tot en met 30 juni 2024 is België daarnaast voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Vlaanderen zit onder meer de Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport voor en als dusdanig is ook onroerend erfgoed een aandachtspunt. In het kader van het voorzitterschap vindt van 15 tot 17 april 2024 in Antwerpen de conferentie 'Cultuur, Erfgoed en (Europese) Identiteit' plaats;
- In oktober 2023 lanceerde ik de laatste oproep voor erfgoedpremies van deze regeerperiode. Dit jaar staan 'kleine totaalprojecten' in het voetlicht met woonherbestemming als gemeenschappelijke noemer. Preselectie van kandidaat-dossiers is voorzien in 2024, de beslissing over de definitieve dossiers in 2025. Er wordt in totaal 10 miljoen euro aan middelen voorzien voor deze oproep. In 2024 wordt ook een definitieve beslissing genomen over de oproepen die in 2022 zijn gelanceerd. Voor 33 ontvankelijke aanvragen, goed voor een totaal geraamd premiebedrag van 21.851.953,90 euro, kunnen de premienemers overgaan tot het opmaken van een definitief premiedossier, op basis waarvan in 2024 de erfgoedpremie kan worden toegekend. De nieuwe oproepprocedure valt stilaan in een juiste plooi. Ik blijf uiteraard inzetten op de vernieuwde erfgoedpremie volgens de standaardprocedure en maak er een erezaak van om hier wachtlijsten te vermijden.

III. TRANSVERSALE EN HORIZONTALE DOELSTELLINGEN

/

IV. OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

/

V. BELEIDSVELDEN: OVERZICHT TOTALEN PER PROGRAMMA**TOTAAL - ONROEREND ERFGOED, excl. apparaatsuitgaven en programma B****(duizend euro)**

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2023	1.086	255	0	138.366	125.636
Bijstelling BO 2024	221	0	0	-17.593	-7.617
BO 2024	1.307	255	0	120.773	118.019

PROGRAMMA QG - ONROEREND ERFGOED**(duizend euro)**

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2023	1.086	255	0	138.366	125.636
Bijstelling BO 2024	221	0	0	-17.593	-7.617
BO 2024	1.307	255	0	120.773	118.019

VI. BELEIDSVELD: ONROEREND ERFGOED

1. ISE: THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB

Het ISE 'Thema-overschrijdend instrumentarium onroerend erfgoed', met als achterliggende strategische doelstelling de volgende generaties te laten beschikken over een onderbouwde en coherente staalkaart van onroerend erfgoed, omvat alle taken, doelstellingen en budgetten die verband houden met het beleidsveld Onroerend Erfgoed en die niet eenduidig toe te wijzen zijn aan de twee andere ISE's.

1.1. Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement

SD: 'DE VOLGENDE GENERATIES BESCHIKKEN OVER EEN ONDERBOUWDE STAALKAART VAN ONROEREND ERFGOED'

1.2. Operationele doelstellingen

OD: 'ERFGOEDWAARDEN ZIJN ZO VERANKERD DAT ZE OOK IN DE TOEKOMST RELEVANT BLIJVEN'

In 2024 zet ik verder in op de consolidatie van de **onroerenderfgoedrichtplannen** als instrument van de toekomst:

- Het onroerenderfgoedrichtplan '**Historische landgoederen**' krijgt in 2024 een doorvertaling in een actieprogramma met beleid- en beheergerichte oplossingen om de ambities voor deze multifunctionele en betekenisvolle plaatsen effectief te realiseren. Alle betrokken partijen zetten hier samen hun schouders onder;
- Het actieplan bij het onroerenderfgoedrichtplan '**Mergelgroeven te Riemst**' is in volle uitvoering. 2024 staat in het teken van de 'Grote Berg' in Zussen, die we op een erfgoedvriendelijke en betaalbare manier veilig willen stellen. De bescherming van de site wordt afgerond, en de gemeente Riemst bereidt een (nieuw) voorstel voor stabilisatie van de groeve voor, dat vervolgens een element kan worden binnen het actieplan;
- Na de oprichting van het succesvolle hoogstamboomgaardenloket, staat in het kader van het actieplan bij het onroerenderfgoedrichtplan '**Hoogstamboomgaarden in Haspengouw en Voeren**' de opmaak van een beheersplan op het programma voor alle (beschermd) hoogstamboomgaarden in het gebied. Met de partners wordt ook al vooruit gekeken naar mogelijke nieuwe acties of vervolgacties om de ambities uit het onroerenderfgoedrichtplan verder waar te maken;
- '**Polderlandschappen in Doel**' is het eerste onroerenderfgoedrichtplan dat door een lokaal bestuur wordt gecoördineerd (zie verder). Hieruit moet blijken wat nodig is om een richtplan als gebiedsgericht instrument ook op lokale schaal te laten functioneren.

OD: 'HET BESCHERMDE BESTAND IS EEN DYNAMISCHE SELECTIE VAN DE ESSENTIËLE EN REPRESENTATIEVE GETUIGEN VAN HET LEVEN IN VLAANDEREN'

De 'snelle screening' van het bestand aan beschermd erfgoed heeft geresulteerd in een lijst voorstellen tot wijziging of opheffing van een bescherming. In 2023 zijn op basis van deze lijst meerdere pakketten wijzigings- en opheffingsprocedures opgestart. In 2024 moet de lijst volledig zijn afgewerkt. Tegelijk voeren we de evaluatie uit van het beschermd bestand aan varend erfgoed.

In 2023 zijn de lokale besturen, het Nationaal Verbond van Frituristen (Navefri) en het brede publiek bevraagd om kandidaturen voor beschermingswaardige frietkoten te bezorgen aan het agentschap. De oproep leverde 75 kandidaturen op, verspreid over geheel Vlaanderen. Het agentschap maakte hieruit in samenspraak met Navefri en het Centrum voor Agrarische Geschiedenis een selectie van 15 frietkoten die verder worden onderzocht, waarbij ook de eigenaar van de frituur en de grondeigenaar worden geconsulteerd. In het najaar van 2023 moet duidelijk zijn welke frietkoten beschermd kunnen worden en in 2024 volgt dan de opstart van de bijhorende beschermingsprocedures.

Nog in 2024 starten we de beschermingsprocedures op die voortvloeien uit de selectie van waardevolle cultuurhistorische landschappen in de Vlaamse Ardennen, waarvan de oplevering eind 2024 is voorzien.

1.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	AO			TO		
	BA 2023	evolutie	BO 2024	BA 2023	evolutie	BO 2024
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	9	-3	6	255	0	255
Toelagen (ontvangsten interne stromen (OI))	0	0	0	0	0	0
Overige (ontvangsten leningen (OL), ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	9	-3	6	255	0	255

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Er is een verwaarloosbare evolutie van de ontvangsten onder dit ISE. Om herhaling te vermijden lichten we de evolutie toe onder het begrotingsartikel QG0-9QGGAAA-OW.

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2023	evolutie	BO 2024	BA 2023	evolutie	BO 2024
ESR-uitgaven (werking en	3.457	732	4.189	3.337	855	4.192

toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	3.457	732	4.189	3.337	855	4.192
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Het VAK onder het ISE 'thema-overschrijdend instrumentarium van onroerend erfgoed' vertegenwoordigde doorgaans ongeveer 2,5% van het totale VAK van de beleidskredieten van Onroerend Erfgoed. Hoewel dit ISE in budget het minst zwaar doorweegt, vallen hieronder vaak nieuwe initiatieven en beleidsdoelstellingen.

In 2024 neemt het relatieve aandeel van dit ISE toe tot ongeveer 3,5 %. In absolute cijfers neemt het VAK onder dit ISE toe met 732 keuro in 2024. De VAK-evolutie situeert zich in grote mate binnen het begrotingsartikel QG0-1QGG4AB-WT. We verwijzen naar de toelichting bij dit begrotingsartikel.

De VEK-evolutie doet zich overwegend voor binnen het begrotingsartikel QG0-1QGG2AA-WT. We verwijzen naar de toelichting bij dit begrotingsartikel.

Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QB0-9QGGTAC-OW - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS HANDHAVING ONROEREND ERFGOED)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Ontvangsten op grond van het handhavingsluik van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en zijn uitvoeringsbesluiten en de handhavingsbepalingen in de decreten, vermeld in artikel 12.2.1 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn tot eind 2021 aangerekend binnen het Fonds Onroerend Erfgoed. Vanaf 2022 hebben deze aanrekeningen plaats in een nieuw begrotingsfonds Fonds handhaving onroerend erfgoed binnen de begrotingsstructuur van het departement Omgeving; het nieuwe ontvangstenartikel is QB0-9QGGTAC-OW. Ik blijf als minister bevoegd voor onroerend erfgoed verantwoordelijk voor deze materie.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2023	0	250	0

Bijstellingen BO 2024	0	0	0
BO 2024	0	250	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

QG0-9QGGAAA-OW - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op het begrotingsartikel QG0-9QGGAAA-OW rekenen we beleidsontvangsten aan, die we niet kunnen aanrekenen op het begrotingsfonds Fonds Onroerend Erfgoed (QG0-9QGGTAB-OW). Bijvoorbeeld een terug te vorderen premie op basis van het decreet varend erfgoed rekenen we aan op dit begrotingsartikel. Een ander voorbeeld is de ontvangst van een Europese subsidie.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2023	9	0	0
Bijstellingen BO 2024	-3	0	0
BO 2024	6	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het agentschap Onroerend Erfgoed is partner in de CSA Alliance for Research on Cultural Heritage in Europe (ARCHE) binnen HORIZON EUROPE. ARCHE beoogt een Pan-Europees netwerk voor R&I samenwerking rond cultureel erfgoed uit te bouwen met overheden, onderzoekers, erfgoedprofessionelen, en burgers en hun vertegenwoordigers. Concreet is het doel een Europees partnerschap voor Erfgoedonderzoek voor te bereiden tegen 2025-2027. Bij de BA 2023 schreven we hiervoor een eerste keer een ontvangst in voor dit project met 100% financiering door Europa. Voor 2024 is er een beperkte bijstelling van de ontvangst in min.

QG0-9QGGTAB-OI - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS ONROEREND ERFGOED)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

We creëerden het ontvangstenartikel QG0-9QGGTAB-OI bij BA 2020 voor de eenmalige overdracht van het volledige saldo van de DAB VIOE (2.515 keuro) naar het Fonds Onroerend Erfgoed. De DAB VIOE schaften we af in 2020. We behouden dit artikel voor mogelijke, toekomstige ontvangsten uit het Vlaams Klimaatfonds (als dit begrotingsfonds opnieuw voldoende middelen bevat). In 2022 en 2023 werden/worden de klimaatmiddelen niet herverdeeld uit het Vlaams Klimaatfonds maar uit een centrale provisie.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2023	0	0	0

Bijstellingen BO 2024	0	0	0
BO 2024	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

QG0-9QGGTAB-OW - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS ONROEREND ERFGOED)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het ontvangstenartikel QG0-9QGGTAB-OW is het spiegelbeeld van het uitgavenartikel QG0-1QGG4AB-WT; het betreft de ontvangsten van het begrotingsfonds Onroerend Erfgoed, opgericht bij artikel 25 van het decreet van 21 december 1990 houdende begrotingstechnische bepalingen alsmede de bepalingen tot begeleiding van de begroting 1991.

Volgende ontvangsten zijn mogelijk:

- Ontvangsten van publicaties of uit allerlei andere initiatieven van het agentschap Onroerend Erfgoed;
- Teruggevorderde premies en subsidies, die worden toegekend in uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, zijn uitvoeringsbepalingen en de decreten, vermeld in artikel 12.2.1 van dit decreet.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2023	0	5	0
Bijstellingen BO 2024	0	0	0
BO 2024	0	5	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

Uitgavenartikelen**QB0-1QGG4AC-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS HANDHAVING ONROEREND ERFGOED)****Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het spiegelbeeld van dit uitgavenartikel is het ontvangstenartikel QB0-9QGGTAC-OW. Met ingang van 2022 gebeurt de aanrekening van uitgaven voor handhaving op een nieuw begrotingsfonds Fonds handhaving onroerend erfgoed binnen de begrotingsstructuur van het departement Omgeving; concreet zal de aanrekening plaatshebben op het nieuwe uitgavenartikel QB0-1QGG4AC-WT. Als minister voor onroerend erfgoed blijf ik bevoegd voor de handhaving inzake onroerend erfgoed.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2023	250	250
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2024	250	250
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

QG0-1QGG2AA-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN

Korte inhoud begrotingsartikel: Het begrotingsartikel QG0-1QGG2AA-WT dient voor de aanrekening van volgende uitgaven:

- Werkingsuitgaven specifiek voor Onroerend Erfgoed zoals depotkosten, advertentiekosten voor openbare onderzoeken, kosten voor externe communicatie, juridische kosten inzake beleidsdossiers, informatiedrukwerk ten behoeve van derden, kosten van infosessies voor derden, UNESCO-dossiers, netwerkmomenten voor derden, ...;
- ICT toepassingen voor externe gebruikers;
- Externe studies betreffende onroerend erfgoed.

De grootste kostendrijvers onder dit begrotingsartikel zijn de kosten voor toevalsvondsten en de ICT-kosten voor toepassingen voor externe gebruikers.

Kredietevolutie:

	VAK	VEK
BA 2023	2.875	2.748
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	15	754
<i>Andere bijstellingen</i>	-1	-1
BO 2024	2.889	3.501
Aanwending VAK-ruiter		

(duizend euro)

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Bij de BA 2023 hevelde Onroerend Erfgoed éénmalig 15 keuro VAK en VEK over naar Toerisme Vlaanderen als cofinanciering voor een communicatiecampagne voor de parken. Vanuit het begrotingsartikel SA0-1SQE2WY-IS van Toerisme Vlaanderen vloeit 15 keuro VAK en VEK terug naar de begroting van Onroerend Erfgoed in 2024.

Daarnaast is er een interne compensatie binnen de begroting van Onroerend Erfgoed van 739 keuro VEK; concreet hevelen we 739 keuro VEK over vanuit QG0-1QGG2CB-WT naar QG0-1QGG2AA-WT om het verwachte VEK-tekort uit te vlakken.

Het agentschap Onroerend Erfgoed is partner in de CSA Alliance for Research on Cultural Heritage in Europe (ARCHE) binnen HORIZON EUROPE. ARCHE beoogt een Pan-Europees netwerk voor samenwerking rond cultureel erfgoed uit te bouwen met overheden, onderzoekers, erfgoedprofessionelen, en burgers en hun vertegenwoordigers. Concreet is het

doel een Europees partnerschap voor Erfgoedonderzoek voor te bereiden tegen 2025-2027. Tegenover de BA 2023 is een beperkte bijstelling in min.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGG2CB-WT	0	739	Interne compensatie VEK-tekort QG0-1QGG2AA-WT
Van SA0-1SQE2WY-IS	15	15	Terugzetting éénmalige compensatie bij BA 2023 (bijdrage communicatiecampagne parken)
TOTAAL	15	754	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
100% financiering Europese subsidie project ARCHE	-1	-1	
TOTAAL	-1	-1	

QG0-1QGG4AB-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS ONROEREND ERFGOED)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Fonds Onroerend Erfgoed is een begrotingsfonds gecreëerd via artikel 25 van het decreet van 21 december 1990 houdende begrotingstechnische bepalingen alsmede de bepalingen tot begeleiding van de begroting 1991. Op het uitgavenartikel QG0-1QGG4AB-WT mogen we de middelen van het Fonds aanrekenen voor:

- Het dekken van uitgaven voor allerlei initiatieven van het agentschap Onroerend Erfgoed;
- Het verlenen van subsidies en premies op basis van hoofdstuk 10 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (voorlopig nog niet in de praktijk gebracht);
- Het dekken van uitgaven op de overdracht bij de BA 2020 van het saldo van de DAB VIOE (2.515 keuro) via een decretale bepaling opgenomen in het Programmadecreet.

Het spiegelbeeld van dit uitgavenartikel is het ontvangstenartikel QG0-9QGGTAB-OW.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2023	332	339
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	718	102
BO 2024	1.050	441
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Voor de ondersteuning van het Belgisch lidmaatschap van het Werelderfgoedcomité voorzien we (net als in 2022 en 2023) 20 keuro VAK en 20 keuro VEK in 2024.

Voor 2024 zullen we twee volgende hoofdstukken van de Onderzoeksbalans uitbesteden; met name de Romeinse Tijd en de Volle Middeleeuwen. We ramen de uitbesteding op 900 keuro. De verdere uitbreiding van de Onderzoeksbalans is van belang voor de kenniswinst en als kader om onderzoek selectief te verrichten.

Daarnaast investeren we zoals de voorbije jaren verder in de digitalisering in functie van het archief. Voor 2024 laten we het fotoarchief van Limburg digitaliseren alsook de beheer archieven (de toelatingen voor West-Vlaanderen & Vlaams-Brabant). We verwachten hiervoor een kost van 130 keuro.

Samengevat benutten we voor 1.050 keuro VAK van het saldo van het Fonds Onroerend Erfgoed in 2024.

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
VEK encours, VEK 2023 en VEK 2024	0	102	
Twee grotere hoofdstukken Onderzoeksbalans uitbesteden heeft VAK-impact.	718	0	
TOTAAL	718	102	

Overige entiteiten onder gezag

/

Overige entiteiten onder toezicht

/

2. ISE: KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

Het ISE 'Kwaliteit van de onroerendergoedzorg', met als achterliggende strategische doelstelling 'de zorg voor het onroerend erfgoed zichtbaar, toekomstgericht en duurzaam maken', stelt het kwalitatief beheer van het onroerend erfgoed centraal. Onder dit ISE bundelen we investeringen via instrumenten zoals premies en erfgoedleningen; met deze instrumenten zorgen we samen met de begunstigden voor de restauratie en het onderhoud van het onroerend erfgoed. Deze instrumenten zijn cruciaal voor het erfgoedbeleid dat er op gericht is om de getuigen van ons verleden te behouden voor de toekomstige generaties.

2.1. Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement

SD: 'DE ZORG VOOR HET ONROEREND ERFGOED IS ZICHTBAAR, TOEKOMSTGERICHT EN DUURZAAM'

2.2. Operationele doelstellingen

OD: 'ONROERENDERGOEDZORG STAAT VOOR DUURZAME OPLOSSINGEN'

Duurzaamheid blijft in 2024 hoog op de agenda staan met maatwerk voor onroerend erfgoed:

- Eind 2023 wordt het '**energieadvies onroerend erfgoed voor beschermde monumenten' (EOE)** gelanceerd. Dit energieadvies is een aanvullend document bij het EPC dat aangeeft welke erfgoedvriendelijke isolerende maatregelen per gebouwdeel mogelijk zijn. Eigenaars die beschikken over een EPC met een slechte energiescore zullen een EOE kunnen aanvragen bij het agentschap Onroerend Erfgoed. We rollen het EOE gefaseerd uit over Vlaanderen, in vier golven: in december starten we met de 9 eerste gemeentes en tegen eind 2024 zal het gebiedsdekkend aangeboden worden;
- Het agentschap Onroerend Erfgoed onderzoekt met Wonen in Vlaanderen en VEKA de mogelijkheden om voor beschermd onroerend erfgoed af te wijken van de **minimale energielabels** voor residentiële, kleine en grote niet-residentiële gebouwen. Met Wonen in Vlaanderen wordt ook gezocht naar oplossingen voor de eigenaars van beschermde woningen die omwille van de erfgoedwaarde niet kunnen voldoen aan de **minimale woningkwaliteitsnormen**;
- We ontsluiten en implementeren de **afwegingskaders erfgoed en energie** (dakisolatie, historisch schrijnwerk, muurisolatie en vloerisolatie). Zij ondersteunen erfgoedconsulenten, (restauratie-)architecten en lokale onroerendergoedambtenaren bij het bepalen van de mogelijke isolerende maatregelen aan een pand met erfgoedwaarde;
- De externe **studie "CO₂-arm verwarmen en koelen van woningen met erfgoedwaarde"** wordt opgeleverd en ontsloten. Aansluitend volgt een plan van aanpak voor de implementatie van de resultaten ervan;
- Ook landschapsherstel is een oplossing voor de actuele klimaat- en biodiversiteitsuitdagingen. Het agentschap Onroerend Erfgoed haakt met het project **"Een landschappelijke visie op bijkomende bossen en houtkanten in Vlaanderen"**, opgestart in het voorjaar van 2023, in op de Vlaamse bebossingsdoelstellingen ("Meer bos voor Vlaanderen"), het Vlaams Houtkantenplan, en het LEKP van mijn collega voor Binnenlands Bestuur met de bedoeling een cultuurhistorische dimensie toe te voegen aan de ecologische benadering. Niet elke locatie is vanuit cultuurhistorisch oogpunt geschikt voor bosuitbreiding en het realiseren van houtkanten. Onder regie van het agentschap Onroerend Erfgoed

analyseert het INBO daarom een reeks historisch-topografische kaarten uit de periode 1770-1969, wat eind 2023 moet resulteren in een kaart die aangeeft waar bossen, houtkanten, hagen en bomenrijen cultuurhistorisch aanwezig en beeldbepalend waren of nog steeds zijn, en waar niet. In 2024 wordt hieraan een handleiding gekoppeld, die inzicht zal bieden in de manier waarop het nieuwe kaartmateriaal in combinatie met andere gegevens gebruikt kan worden voor landschappelijk verantwoorde bosontwikkeling.

Daarnaast plukken we de vruchten van een aantal **samenwerkingsverbanden**:

- De **studie naar de erfgoedwaarde en het herbestemmingsprofiel van parochiekerken** (in samenspraak met Parcum), de **landmarkstudie** (in samenspraak met Toerisme Vlaanderen) en het **onderzoek "Ontwikkelen van een methodologie voor landschapskarakterisatie"** (samenwerking tussen het agentschap Onroerend Erfgoed, het departement Omgeving, het agentschap Natuur en Bos, de Vlaamse Landmaatschappij en het Team Vlaams Bouwmeester) worden opgeleverd. We gaan verder aan de slag met de resultaten;
- We werken verder aan de uitvoering van de **visienota 'Beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen'** (in samenspraak met Binnenlands Bestuur). In 2024 wordt het regelgevingstraject beëindigd waarmee kerkenbeleidsplannen als beleidsinstrument worden verankerd in de erediensregelgeving;
- De verschillende initiatieven in **Doel** komen op kruissnelheid. De gemeente Beveren ontving eind 2022 een Relancesubsidie voor de opmaak van een onroerenderfgoedrichtplan voor het cultuurlandschap van Doel. In 2023 werd met de betrokken partijen een intentieverklaring uitgeschreven, die in het najaar wordt ondertekend. Vanaf 2024 schrijft de IOED Erfpunt op basis hiervan een visie uit. Ondertussen worden de nodige voorbereidingen getroffen voor de komst van de kogge en de museale ontsluiting ervan. De conserveringsbehandeling met PEG 2000, die de kogge daartoe sinds 2023 ondergaat, wordt in 2024 geïntensifieerd. Herita vzw zet verdere stappen om de restauratie van het haar toegewezen Hooghuis en Hof ter Walle in goede banen te leiden, mijn administratie volgt de ontwikkelingen aan de Scheldemolen op en de procedure voor de verplaatsing van het oorlogsmonument naar de haven van Doel wordt midden volgend jaar afgerond;
- De betrokken stakeholders – het agentschap Onroerend Erfgoed, het departement Cultuur, Jeugd en Media en Toerisme Vlaanderen – gaan aan de slag met de conclusies en aanbevelingen van het **Erfgoedtoerismecongres** (najaar 2023).

In 2024 zet ik ook onverminderd verder in op het voeren van een **maatschappelijk aanvaard archeologiebeleid**:

- De onroerenderfgoedregelgeving legt in welbepaalde omstandigheden het uitvoeren van archeologisch onderzoek op. Het is erg belangrijk dat de informatie die deze onderzoeken oplevert ook gedeeld wordt, opdat de meerwaarde ervan voor iedereen duidelijk is. Daarom biedt de Vlaamse overheid sinds 2018 via **projectoproepen** financiële ondersteuning om archeologisch syntheseonderzoek te stimuleren, waarbij wordt ingespeeld op maatschappelijke thema's. Sinds 2018 resulteerde dit in 40 onderzoeksprojecten, waarvan er 14 rapporten online zijn ontsloten. Naast een nieuwe oproep voor syntheseonderzoek lanceer ik in 2024 een eerste oproep voor archeologiegerelateerde projecten die educatie en publiekswerking centraal stellen;
- De **GGA-kaart (Gebied Geen Archeologie)** blijft een belangrijk hulpinstrument om proactief te kunnen bepalen in welke zones ondernemers aan de slag kunnen zonder archeologische trajecten te moeten doorlopen. Eind 2022 werd een mede met

- Relancemiddelen gefinancierde uitbreiding van de kaart opgestart. Het project loopt tot 2026;
- De **Onderzoeksbalans Archeologie 2.0** biedt een kader om het potentieel aan kenniswinst bij nieuwe archeologische projecten in te schatten en gericht te prioriteren. Het is dus van belang om de balans up to date te houden. De verschillende hoofdstukken die per tijdsperiode de staat van onderzoek toelichten worden stap voor stap geactualiseerd. In 2024 wordt de actualisatie opgestart van de hoofdstukken over de Romeinse tijd en de volle middeleeuwen;
 - De **Centrale Archeologische Inventaris (CAI)** is een basisinformatiebron voor en over het archeologiebeleid. Het actueel en vlot consulteerbaar houden is dus een kerndoelstelling. Er worden in 2024 stappen gezet om de doorvertaling van archeologische rapporten naar de inventaris sneller te laten verlopen en nieuwe thesaurustermen moeten het mogelijk maken om de inventaris gericht te consulteren.

Het laatste jaar van deze regeerperiode belooft tot slot ook belangrijk te worden voor onze **internationale profilering**:

- In september vond de eerste effectieve bijeenkomst plaats van het **Werelderfgoedcomité** sinds het agentschap Onroerend Erfgoed er via het Belgische lidmaatschap deel van uitmaakt. Het was meteen een belangrijke vergadering, omdat de **werelderfgoed erkenning van een uitgebreide serie monumenten en begraafplaatsen van de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk** opnieuw op de agenda stond. Het is bij uitstek een internationaal dossier: meer dan 130 huidige landen waren rechtstreeks of onrechtstreeks bij deze oorlog betrokken en in vele daarvan blijft die betrokkenheid leven. De uiteindelijke nominatie sluit naadloos aan bij de boodschap van vrede en verzoening die tot het DNA van Unesco behoort. Hoewel het initieel de bedoeling was om de werelderfgoed erkenning tijdens de honderdjarige herdenking van de Eerste Wereldoorlog binnen te halen, is het misschien een nog sterker signaal dat het uiteindelijk gelukt is nu Europa opnieuw wordt overschaduwd door een conflict.

De vergadering van 2023 werd inderdaad nog getekend door het lidmaatschap van Rusland, dat pas dit jaar ten einde loopt. Resten 2024 en 2025 om als comitélid te wegen op de inhoud. Er zijn nog talloze uitdagingen die ook Vlaamse werelderfgoederen raken, zoals de impact van hoogbouw en ingrepen in functie van hernieuwbare energie.

- Van 1 januari tot en met 30 juni 2024 is België **voorzitter van de Raad van de Europese Unie**. Vlaanderen zit onder meer de Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport voor en als dusdanig is ook onroerend erfgoed een aandachtspunt. Als voorzitter zorgen we voor de continuïteit van de EU-agenda en de goede samenwerking tussen de lidstaten, maar krijgen we ook de kans om onze eigen klemtonen te leggen.

De Vlaamse cultuurprioriteiten tijdens het Belgische voorzitterschap zijn het ondersteunen en stimuleren van de digitale transformatie van de 'culturele en creatieve sectoren en industrieën' (CCSI), het op de EU-agenda houden van Vlaams en Europees cultureel erfgoed, het zichtbaar maken van de Vlaamse culturele identiteit en het promoten van een Europees collectief gedeelde identiteit.

Van 15 tot 17 april 2024 vindt in Antwerpen de **conferentie 'Cultuur, Erfgoed en (Europese) Identiteit'** plaats, met hooggeplaatste professionals uit gerenommeerde

Europese cultuur- en erfgoedinstellingen, cultuurattachés en -ambtenaren (Denkgroep EU en Cultureel Erfgoed) en het Europese culturele middenveld.

Daarnaast bekijken we ook met andere Vlaamse entiteiten (waaronder departement Omgeving en Team Vlaams Bouwmeester) waar erfgoed kan meegenomen worden in de door hen georganiseerde events.

OD: 'FINANCIËLE ONDERSTEUNING IS GEDIVERSIFIEERD EN GAAT UIT VAN EEN WERDERZIJDIG HAALBAAR ENGAGEMENT'

Het hervormde erfgoedpremiestelsel is op kruissnelheid:

- In oktober 2023 lanceerde ik de laatste **oproep voor erfgoedpremies** van deze regeerperiode. Dit jaar staan 'kleine totaalprojecten' in het voetlicht met woonherbestemming als gemeenschappelijke noemer. Preselectie van kandidaat-dossiers is voorzien in 2024, de beslissing over de definitieve dossiers in 2025. Er wordt in totaal 10 miljoen euro aan middelen voorzien voor deze oproep;
- In 2022 lanceerde ik vijf oproepen waarvoor ik dit jaar de preselectie afrondde: kleine totaalprojecten – kastelen en woonhuizen, kleine totaalprojecten - dakrestauraties en stabiliteitswerken, hoogdringende dossiers, impulsdossiers met focus op economische invulling van erfgoed, herbestemming, structurele nevenbestemming en meervoudig gebruik van parochiekerken. Voor 33 ontvankelijke aanvragen, goed voor een totaal geraamd premiebedrag van 21.851.953,90 euro, kunnen de premienemers overgaan tot het opmaken van een **definitief premiedossier**, op basis waarvan in 2024 de erfgoedpremie kan worden toegekend;
- Ik blijf uiteraard inzetten op de vernieuwde **erfgoedpremie volgens de standaardprocedure** en maak er een erezaak van om hier wachtlijsten te vermijden;
- Een belangrijke **prestatie-indicator** met betrekking tot deze doelstelling is het **aantal toegekende erfgoedpremies en de bijhorende bedragen** (zie dienaangaande de Monitor Onroerend Erfgoed: https://monitor.onroenderfgoed.be/thema2_sub1.html). Deze zijn immers indicatief voor het succes van het financieringsinstrumentarium en de vraag die leeft.

Daarnaast denken we uiteraard vooruit. Eind 2023 worden de resultaten opgeleverd van de externe studie '**Ontwikkelen van een rationale voor de financiering van de onroenderfgoedzorg**', en de **doorlichting van het fiscale financieringsinstrumentarium en de erfgoedlening**. Dit levert inspiratie op voor een verdere hertekening van het financieringsaanbod.

2.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	AO			TO		
	BA 2023	evolutie	BO 2024	BA 2023	evolutie	BO 2024
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	182	16	198	0	0	0
Toelagen (ontvangsten)	0	0	0	0	0	0

interne stromen (OI))						
Overige (ontvangsten leningen (OL), ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)	895	208	1.103	0	0	0
Totaal	1.077	224	1.301	0	0	0

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De kredietevolutie van de ontvangsten onder dit ISE houdt verband met de erfgoedleningen die het Participatiefonds Vlaanderen toekent in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen we naar de begrotingsartikels QG0-9QGGACB-OP en QG0-9QGGACB-OW.

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2023	evolutie	BO 2024	BA 2023	evolutie	BO 2024
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	118.492	-21.343	97.149	106.052	-10.218	95.834
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	7.000	0	7.000	7.000	0	7.000
Totaal	125.492	-21.343	104.149	113.052	-10.218	102.834
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Het VAK onder het ISE 'kwaliteit van onroerendergoed(zorg)' vertegenwoordigde doorgaans ongeveer 90,5% van het totale VAK van de beleidskredieten van Onroerend Erfgoed. In budget is dit veruit het belangrijkste ISE. In 2024 is een substantiële afname. Deze is zowel relatief als absoluut zichtbaar:

- het relatieve VAK-aandeel van dit ISE neemt af tot ongeveer 86,2% in 2024;
- in absolute cijfers neemt het VAK onder dit ISE af met meer dan 21 miljoen euro in 2024.

De kredietevoluitie in VAK is de resultante van volgende kredietbewegingen:

- De terugdraaiing van 14 miljoen euro éénmalig extra VAK uit de algemene middelen in 2023 voor premies voor energiezuinige maatregelen;
- De toekenning van 6,5 miljoen euro éénmalig VAK uit de algemene middelen voor het afbouwen van de premiewachtlijst in 2024;
- De éénmalige overdracht van 10 miljoen euro VAK naar het departement Cultuur, Jeugd en Media voor de financiering van de restauratie van de Bourla in Antwerpen;
- De teruggave door het departement Cultuur, Jeugd en Media van 2 miljoen euro VAK voor de financiering van de restauratie van de Opera in Gent;
- De teruggave door het departement Cultuur, Jeugd en Media van 1,8 miljoen euro VAK voor het Vesalius project van de KUL;
- De teruggave in 2024 van de éénmalige overdracht in 2023 uit het GO! en Agion van in totaal 4.392 euro VAK;
- De recurrente overdracht van 238 keuro VAK naar de VLM en ANB voor de cofinanciering van de parken;
- Meer dan 2,4 miljoen euro VAK interne compensaties voor meeruitgaven binnen andere begrotingsartikelen binnen de begroting Onroerend Erfgoed.

We somden de belangrijkste bewegingen in VAK op; het volledig overzicht is terug te vinden in de toelichtingstabellen bij de diverse begrotingsartikelen onder dit ISE.

De afname met ongeveer 10 miljoen euro VEK is voor drie kwart het resultaat van de kredietbewegingen uit de algemene middelen:

- De terugvloeiing naar de algemene middelen in 2024 van 14 miljoen euro extra VEK uit de algemene middelen voor premies voor energiezuinige maatregelen in 2023;
- De toekenning van 6,5 miljoen euro éénmalig VEK uit de algemene middelen gekoppeld aan de 6,5 miljoen euro éénmalig VAK voor het afbouwen van de premiewachtlijst.

De overige 25% minder VEK is het gevolg van interne compensaties naar andere begrotingsartikelen binnen de begroting van Onroerend Erfgoed.

Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QG0-9QGGACB-OP - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROERENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-9QGGACB-OP boeken we de kapitaalontvangsten (geen ESR ontvangsten), die voortvloeien uit terugbetalingen van erfgoedleningen door het Participatiefonds Vlaanderen (PFV) in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest, toegekend op grond van het krediet ingeschreven onder QG0-1QGG2CB-PA 'Kwaliteit van onroerend-erfgoedzorg – ondersteunen van een kwaliteitsvol onroerenderfgoedbeheer'.

Kredietevoluitie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2023	895	0	0
Bijstellingen BO 2024	208	0	0
BO 2024	1.103	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

We voorzien voor 2024 een bedrag van 1.103 keuro na een actualisatie door PFV.

QG0-9QGGACB-OW - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROERENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-9QGGACB-OW boeken we de renteontvangsten (ESR ontvangsten), die voortvloeien uit rentebetalingen van erfgoedleningen, toegekend door het Participatiefonds Vlaanderen (PFV) in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest op grond van het krediet ingeschreven onder QG0-1QGG2CB-PA 'Kwaliteit van onroerenderfgoedzorg – ondersteunen van een kwaliteitsvol onroerenderfgoedbeheer'.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2023	182	0	0
Bijstellingen BO 2024	16	0	0
BO 2024	198	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

We voorzien voor 2024 een bedrag van 198 keuro na een actualisatie door PFV.

Uitgavenartikelen

QG0-1QGG2CA-WT - ONDERSTEUNEN VAN ONROERENDERFGOEDINITIATIEVEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-1QGG2CA-WT rekent Onroerend Erfgoed;

- Investeringsubsidies aan met een andere rechtsgrond dan het Onroerenderfgoeddecreet;
- Andere investeringsuitgaven aan.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2023	729	428
<i>Index</i>	2	2
<i>Compensaties</i>	-602	9
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2024	129	439
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:1 Subsidie eigen erfgoedsites HERITA

In 2020 kende Onroerend Erfgoed een éénmalige, meerjarige subsidie toe aan Herita vzw met het uitgavendecreet als enige rechtsgrond; deze subsidie dient voor de restauratie van de eigen open erfgoedsites 'Kasteel van Horst', 'Fort Napoleon' en 'Kasteel van Beauvoorde'. Het totale subsidiebedrag voor deze niet gereguleerde subsidie is 3.461 keuro. In 2023

kennen we de subsidie voor de laatste fase toe. Voor 2024 is er voor deze subsidie geen VAK-impact meer; het VAK van 602 keuro, dat vrijkomt, herverdelen we naar het begrotingsartikel QG0-1QGG2BC-WT.

2 Subsidie IJzermonument

In constant beleid kennen we een subsidie toe aan de vzw Bedevaart naar de Graven aan de IJzer; deze dient voor de instandhouding, de herstelling en het onderhoud van het IJzermonument en het omringende domein in Diksmuide. Het betreft een subsidie met als grondslag het decreet van 15 juli 2011 houdende de erkenning en de subsidieregeling voor het Memoriaal van de Vlaamse Ontvoogding en Vrede. Deze subsidie wordt jaarlijks aangepast als gevolg van een in de regelgeving voorziene indexering; deze indexering wordt bijgepast vanuit de centrale indexprovisie. Voor 2024 neemt het VAK en het VEK voorlopig toe met 2 keuro.

3 Investerings in de GGA-kaart met reguliere middelen

We versoepelden de criteria die bepalen welke terreinen terecht kunnen op de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA-kaart, waarbij GGA staat voor 'gebied geen archeologie'). Dergelijke terreinen worden, in geval van ontwikkeling, vrijgesteld van flankerend archeologisch onderzoek.

In 2022 investeerden we in een grootschalig archeologisch onderzoek in de GGA-kaart en dit volledig dekkend voor Vlaanderen; voor 80% gebeurde dat met relancemiddelen en voor 20% met reguliere middelen. De vereffeningen hiervan met reguliere middelen hebben 310 keuro VEK-impact in 2024.

4 Consolidatie

Op het begrotingsartikel QG0-1QGG2CA-WT is er 127 VAK nodig en 437 keuro VEK in 2024. 602 keuro overtollig VAK herverdelen we naar het begrotingsartikel QG0-1QGG2BC-WT. 9 keuro VEK-tekort herverdelen we uit het begrotingsartikel QG0-1QGG2CB-WT. Verder is er een toename met 2 keuro VAK en VEK uit de centrale indexprovisie voor de subsidie voor het IJzermonument.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGG2CB-WT	0	9	Interne compensatie VEK-tekort QG0-1QGG2CA-WT
Naar QG0-1QGG2BC-WT	-602	0	Einde eenmalige, meerjarige subsidie aan Herita
TOTAAL	-602	9	

QG0-1QGG2CB-PA - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROERENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder het begrotingsartikel QG0-1QGG2CB-PA nemen we middelen op voor de toekenning van investeringsstimulerende 'erfgoedleningen' naar het voorbeeld van de energielening. Het betreft leningen voor de ondersteuning van investeringen:

- In beschermd onroerend erfgoed;
- Met het oog op het behoud en de versterking van de erfgoedwaarde van onroerende goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris.

Voor onroerende goederen in een vastgestelde inventaris zijn geen premies mogelijk. Op deze manier kan ook dit erfgoed van een financieel voordeel genieten.

De modaliteiten van de leningen liggen vast in een samenwerkingsovereenkomst met het Participatiefonds Vlaanderen NV (PFV) dat optreedt als financieel-technische 'back office' operator die:

- De voorwaarden onderzoekt om in aanmerking te komen;
- De erfgoedleningen autonoom toekent in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest.

Het agentschap Onroerend Erfgoed zorgt voor de bekendmaking van dit instrument zoals bij de andere ondersteuningsinstrumenten zodat erfgoedbeheerders de volledige waaier van ondersteuningsinstrumenten aangeboden krijgen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2023	7.000	7.000
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2024	7.000	7.000
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

QG0-1QGG2CB-WT - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Sinds de in 2013 ontwikkelde onroenderfgoedregelgeving (Onroenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroenderfgoedbesluit van 16 mei 2014) voor premies rekenen we alle premies aan op één begrotingsartikel: QG0-1QGG2CB-WT met als omschrijving 'kwaliteit van onroenderfgoed(zorg) - ondersteunen van een kwaliteitsvol erfgoedbeheer'.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2023	117.763	105.624
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-13.243	-2.729
<i>Andere bijstellingen</i>	-7.500	-7.500
BO 2024	97.020	95.395
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Voor de kredietevolutie verwijzen we naar de toelichting onder het overzicht van dit ISE.

Verdeling VAK 2024 per premiesoort:

Na de vermelde compensaties en bijstellingen is 97.020 keuro VAK beschikbaar voor het instrumentarium van de premies.

Meerjarige premies liggen al vast in eerder gesloten engagementen. We mogen die vastleggen per fase. We geven voorrang aan die engagementen. Voor de meerjarige restauratiepremie en de meerjarige premieovereenkomsten is 10.010 keuro VAK nodig in 2024. In 2025 zal de laatste vastlegging plaatshebben voor de eerder gesloten meerjarige premies; met 462 keuro VAK is de impact beperkt. Dit instrumentarium dooft dus uit in 2025 en maakt budgettaire ruimte vrij voor de andere premiesoorten.

Voor de standaardpremie wensen we geen wachtlijst op te bouwen. De premie is een succes; we verwachten minstens 47.000 keuro VAK nodig te hebben in 2024. Bij de BO 2023 hadden we 40.000 keuro ingeschreven. Tijdens de voorbije maanden van 2023 blijkt 40.000 keuro VAK onvoldoende te zijn.

Voor de in 2022 gelanceerde erfgoedpremie via oproepen kennen we het benodigde VAK voor 2024: 21.852 keuro.

De hogere inflatie heeft een impact op bepaalde premiesoorten. Als gevolg van het overschrijden van de index voorzien in de regelgeving voor de uitdovende restauratiepremie en de erfgoedpremie bijzondere procedure zullen we een hoger bedrag moeten reserveren voor actualisaties en bijkomende premies in 2024; we voorzien 4.500 keuro VAK voor verhogingen van vastleggingen van eerdere jaren.

Daarnaast is 7.183 keuro VAK beschikbaar voor de afbouw van de wachtlijst in 2024.

Voor de volgende premiesoorten gaan we uit van constant beleid in 2024:

- Onderzoekspremie: 2.500 keuro VAK;
- Premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem: 1.500 keuro VAK;
- Premie voor buitensporige opgravingskosten: 1.000 keuro VAK;
- Premie voor menselijke inhumatieresten: 875 keuro VAK;
- Beheerspremie varend erfgoed: 400 keuro VAK;
- Onderhoudspremie varend erfgoed: 200 keuro VAK.

We gaan er vanuit dat er een batig saldo zal zijn binnen de archeologiepremie in 2024. We laten de bedragen voor 2024 voorlopig staan in constant beleid (zelfde bedragen als voor 2023).

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGG2BB-WT	0	-52	VEK Tekort compenseren uit QG0-1QGG2BC-WT
Naar QG0-1QGG2BD-WT	-2.284	-702	Onroerenderfgoedgemeentes, projectsubsidie voor educatie en publiekswerking, intern opgevangen indexering
Naar QBX-3QCE2NJ-WT	-94	-94	Cofinanciering aan VLM voor landschapsparken
Van HB0-1HBA2BB-WT	2.000	0	Investeringssubsidie Bourla Antwerpen
Naar HB0-1HBA2BB-WT	-10.000	0	Investeringssubsidie Opera Gent

Van HB0-1HBA2BB-WT	1.800	0	Terugdraai Investeringsubsidie KULeuven - Vesalius project
Van QG0-1QGG2CA-WT	0	-9	Interne compensatie VEK- tekort QG0-1QGG2CA-WT
Naar QDX-3QCE2FA-WT	-144	-144	Cofinanciering aan ANB voor Nationale parken
Naar QG0-1QGG2BC-WT	-129	-989	Voor verhoogde subsidie aan Herita en indexering subsidie Parcum en Monumentenwacht
Naar FB0-1FGD5BA-IS	-3.441	0	Terugvloeien erfgoedpremies
Naar FB0-1FGD5BA-IS	-951	0	Terugvloeien erfgoedpremies
Van QG0-1QGG2AA-WT	0	-739	Interne compensatie VEK- tekort QG0-1QGG2AA-WT
TOTAAL	-13.243	-2.729	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Terugdraaien PB BO 2023: compensatie energiekost Onroerend Erfgoed	-14.000	-14.000	
Afbouw wachtlijsten onroerend erfgoed	6.500	6.500	
TOTAAL	-7.500	-7.500	

Overige entiteiten onder gezag

/

Overige entiteiten onder toezicht

/

3. ISE: PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

Onder het inhoudelijk structuurelement (hierna ISE) 'partnerschappen rond onroerendergoedzorg' staat het partnerschap centraal. Het ISE 'partnerschappen rond onroerendergoedzorg', met als achterliggende strategische doelstelling iedereen het onroerend erfgoed te laten koesteren als een evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie spreekt een stuk voor zichzelf: de partners staan centraal.

Samen met haar partners zorgt het agentschap dat onroerend erfgoed een zaak is van en voor iedereen. Hier zijn steden en gemeenten de partner bij uitstek om het onroerendergoedbeleid uit te dragen en te vertalen naar burgers. Het agentschap onderhoudt nauwe relaties met andere beleidsvelden zoals ruimtelijke ordening, natuur, landbouw, toerisme, onderwijs, cultuur enz. Daarnaast betoelaagt het agentschap de werking van een aantal erfgoedpartners. Deze verenigingen zetten elke dag het erfgoed op de kaart.

3.1. Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement

SD: 'IEDEREEN KOESTERT HET ONROEREND ERFGOED ALS EEN EVIDENT EN INTEGRAAL DEEL VAN ONZE LEEFOMGEVING, CULTUUR, IDENTITEIT EN NATIE'

3.2. Operationele doelstellingen

OD: 'DE ZORG VOOR HET ONROEREND ERFGOED IS HET RESULTAAT VAN ACTIEVE SAMENWERKING'

De lokale verkiezingen op 13 oktober 2024 zijn een belangrijk scharnierpunt voor het lokale onroerendergoedbeleid. Daarom wil ik in 2024 de dagelijkse uitvoering van de **visienota Lokaal onroerendergoedbeleid** volledig op de sporen hebben. In 2024 moet de samenwerking tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en de lokale besturen volledig op punt staan, met processen, instrumenten en ondersteuning die de Vlaamse gemeenten in staat moeten stellen om afgewogen keuzes te maken en in hun volgende beleidsperiode volop in te zetten op hun onroerendergoedbeleid.

Vanaf volgend jaar kunnen erkende onroerendergoedgemeenten bijvoorbeeld zelf inventarissen van bouwkundig en landschappelijk erfgoed vaststellen en daarbij gebruik maken van toepassingen, aangereikt door het agentschap. In dit licht is de afronding van de **vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed** met het inventarisdeel West-Vlaanderen, voorzien in 2024, een belangrijk sluitstuk. Nadien kunnen alle Vlaamse gemeenten terugvallen op een geactualiseerd en conform bestand waarmee ze vervolgens zelf aan de slag kunnen.

Erkende onroerendergoedgemeenten zijn verplicht om een verbalisant aan te stellen. Indien er vraag naar is, organiseren het agentschap en de afdeling Handhaving van het departement Omgeving in 2024 opnieuw een **opleiding voor gemeentelijke verbalisanten**.

Een belangrijke **prestatie-indicator** met betrekking tot deze doelstelling is het **aantal erkende en gesubsidieerde erkende Onroerendergoedgemeenten, Intergemeentelijke Onroerendergoeddiensten en Onroerendergoeddepots** (zie dienaangaande de Monitor Onroerend Erfgoed: <https://monitor.onroerendergoed.be/thema4.html>). Een toenemend aantal erkenningen en

subsidieaanvragen geeft immers aan dat de ambitie om met partners samen te werken vruchten begint af te werpen.

Ook voor de **partnerverenigingen** wordt 2024 een belangrijk jaar. Nog dit najaar volgen de laatste beslissende stappen met betrekking tot de decretale onderbouw voor de samenwerking en subsidiëring met organisaties die een erfgoedportfolio beheren, zoals Herita vzw. Het **decreet over Vlaamse erfgoednetwerken** (voorheen 'Vlaamse National Trust') en het bijhorende uitvoeringsbesluit worden in principe definitief goedgekeurd, waarna de eerste erkenningen kunnen volgen. Het is de bedoeling om de lopende samenwerking met **Herita vzw** op basis hiervan verder te zetten. De prestaties van Herita worden in elk geval nauwkeurig opgevolgd, met name ook de verschillende projecten waarvoor Herita aanzienlijke Relancesubsidies heeft ontvangen. We kijken met aandacht uit naar de vorderingen van de grote restauratiewerven die de organisatie momenteel coördineert: Hooghuis in Doel, Hof ter Walle in Beveren, de kastelen van Heers en Horst. De werking van Herita is gekoppeld aan duidelijke KPI's. Maar het decreet laat ook toe dat andere partners met vergelijkbare doelstellingen kunnen instappen.

OD: 'HET ONROEREND ERFGOED DRAAGT BIJ AAN EEN KWALITEITSVOLLE LEEFOMGEVING'

In uitvoering van het **decreet Vlaamse parken en algemene landschapszorg** wordt een toekomstige regeling uitgetekend voor de samenwerking met de **Regionale Landschappen** en de provincies. Dit gebeurt in nauw overleg tussen de betrokken Vlaamse administraties (agentschap Onroerend Erfgoed, departement Omgeving, agentschap Natuur en Bos, departement Landbouw en Visserij, Toerisme Vlaanderen, Vlaamse Landmaatschappij en de Vlaamse Milieumaatschappij), de Vereniging van Vlaamse Provincies en de koepelorganisatie van de regionale landschappen (VORL). De toekomstige landschapswerking van de regionale landschappen wordt transversaal opgevat en komt tegemoet aan de omgevingsdoelstellingen in brede zin. Ook de regionale landschappen beschouwen het nieuwe uitvoeringsbesluit als een uitgelezen kans om hun transversale ambities ten aanzien van een geïntegreerd omgevingsbeleid waar te maken en de landschapszorg in Vlaanderen te verbreden.

3.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

	VAK			VEK		
	BA 2023	evolutie	BO 2024	BA 2023	evolutie	BO 2024
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	9.417	3.018	12.435	9.247	1.746	10.993
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE),	0	0	0	0	0	0

participaties (PA); geen ESR-impact)						
Totaal	9.417	3.018	12.435	9.247	1.746	10.993
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Het VAK onder het ISE 'partnerschappen onroerendergoedzorg' vertegenwoordigde tot en met 2023 ongeveer 7% van het totale VAK van de beleidskredieten van Onroerend Erfgoed. Voor 2024 neemt het aandeel van dit ISE toe tot 10,3%. In absolute cijfers is er een verhoging met ongeveer 3 miljoen euro VAK. Hiervan heeft 1 miljoen euro VAK betrekking op de reservatie van 1 miljoen euro extra subsidie aan Herita; deze verhoging hangt samen met de decretale onderbouw voor de samenwerking en subsidiëring met organisaties die een erfgoedportfolio beheren, zoals Herita vzw.

De lancering van twee nieuwe subsidielijnen heeft het grootste aandeel in de rest van de VAK-toename onder dit ISE tegenover 2023; er is de subsidie voor de erkende onroerendergoedgemeenten en de projectsubsidie voor educatie en publiekswerking. Meer details bij de kredietbewegingen zijn terug te vinden onder de diverse begrotingsartikelen onder dit ISE.

Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)**Uitgavenartikelen**

QG0-1QGG2BA-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De grootste kostendrijver van het begrotingsartikel QG0-1QGG2BA-WT zijn de kosten voor de operationalisering van de erfgoedleningen (die het Participatiefonds Vlaanderen toekent in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest).

Deze beheerskosten hebben twee variabelen:

- Het aantal onderhandelde (en dus nieuwe) erfgoedleningen;
- De uitstaande portefeuille.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2023	219	219
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2024	219	219
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

QG0-1QGG2BB-WT - ONDERSTEUNEN VAN ONROERENDERFGOEDINITIATIEVEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op het begrotingsartikel QG0-1QGG2BB-WT worden subsidies aangerekend met het uitgavendecreet als enige rechtsgrond, behalve deze aan prioritaire partners en behalve subsidies in uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2023	434	234
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-258	52
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2024	176	286
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Met ingang van 2023 indexeren we de looncomponent van de subsidies onder dit begrotingsartikel op basis van de gezondheidsindex. Uiteraard indexeren we alleen de looncomponent en niet de werkingsuitgaven. We enten ons op de spelregels voor de entiteiten van de Vlaamse overheid tijdens deze regeerperiode. Er is geen indexering van de werkingsuitgaven; deze worden integendeel zelfs elk jaar verlaagd.

Voor 2024 zetten we de indexering verder; net als in 2023 compenseren we de meerkosten binnen de begroting van Onroerend Erfgoed. Concreet is er een indexering van de subsidie aan het Orgel in Vlaanderen en aan Histories.

Mogelijk kennen we nieuwe subsidies toe in 2024 voor de ondersteuning van de nominatie van werelderfgoederen. We reserveren 75 keuro VAK bij de BO 2024 en schrijven een decretale basis in het uitgavendecreet in.

Onderstaand overzicht geeft de besteding in VAK en VEK (in keuro) weer per subsidie (indexering inclusief waar van toepassing):

Wat?	VAK	VEK
Subsidie vzw Het orgel in Vlaanderen	15	15
Subsidie vzw Forum Vlaamse Archeologie	9	9
Subsidies vzw Histories (Medea-platform)	45	45
Subsidie voor de ondersteuning van het secretariaat Le Fondation Corbusier voor het UNESCO werelderfgoed 'woning GUIETTE'	8	8
Subsidie voor de ondersteuning van de Stichting Zoniënwood als secretariaat van het UNESCO werelderfgoed Beukenwouden	16	16
Subsidie voor de ondersteuning van het secretariaat van het UNESCO werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid	8	8
Subsidie ontwikkeling hoogstamboomgaardenloket	0	100
Subsidie sensibiliseren gebruik mergelgroeves Riemst	0	10
Subsidie voor de ondersteuning van de nominatie van werelderfgoederen	75	75
Totaal	176	286

In globo is er op dit begrotingsartikel:

- 258 keuro batig VAK dat we herverdelen naar het begrotingsartikel QG0-1QGG2BC-WT;
- 52 keuro VEK-tekort dat we herverdelen uit het begrotingsartikel QG0-1QGG2CB-WT.

Na het voorzien van de vermelde subsidiebedragen voor 2024 rest een VAK-overschot van 258 keuro VAK; dit is het gevolg van twee éénmalige subsidies in 2023 voor in totaal 325 keuro VAK, waarvoor er geen VAK-impact is in 2023. Het gaat over een subsidie van 300 keuro VAK voor de ontwikkeling van een hoogstamboomgaardenloket en een subsidie van 25 keuro VAK voor het sensibiliseren van het gebruik van de mergelgroeves in Riemst.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGG2CB-WT	0	52	VEK Tekort compenseren uit QG0-1QGG2BC-WT
Naar QG0-1QGG2BC-WT	-258	0	Voor verhoogde subsidie aan Herita en indexering subsidie Parcum en Monumentenwacht
TOTAAL	-258	52	

QG0-1QGG2BC-WT - ONDERSTEUNEN VAN DE WERKING VAN PRIORITAIRE ONROERENDERFGOEDPARTNERS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De organisaties, die we betoelagen via het begrotingsartikel QG0-1QGG2BC-WT, beschouwen we als prioritaire partners; de subsidies met het uitgavendecreet als enige rechtsgrond aan de volgende partners hebben een recurrent karakter, wat niet betekent dat we ze niet regelmatig heroverwegen:

- Herita vzw;
- Monumentenwacht Vlaanderen vzw;
- PARCUM vzw (voorheen CRKC);
- Verenigingen in de erfgoedsector met voormalig DAC-personeel in dienst.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2023	3.870	3.870
<i>Index</i>	3	3
<i>Compensaties</i>	989	989
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2024	4.862	4.862
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Tot en met 2022 was er alleen een index voorzien voor subsidiebegunstigden met ex-DAC werknemers; deze index komt uit de centrale indexprovisie. Het betreft 100% loonsubsidies. Het is een uitdovende subsidie voor bestaande werknemers. Bij pensionering of overlijden stopt de betoelaging. Door diverse pensioneringen is het totale subsidiebedrag verminderd de voorbije jaren.

Met ingang van 2023 indexeren we de looncomponent van de andere subsidies onder dit begrotingsartikel op basis van de gezondheidsindex. Uiteraard indexeren we alleen de looncomponent en niet de werkingsuitgaven. We hebben de indexering gecompenseerd binnen de begroting van Onroerend Erfgoed; de indexering komt niet uit de centrale indexprovisie. Voor 2024 zetten we de indexering verder.

Onderstaand overzicht biedt inzicht in de besteding in VAK en VEK (in keuro) per subsidie:

Wat?	VAK	VEK
Subsidie vzw Monumentenwacht Vlaanderen	267	267
Subsidie voor de regularisatie van gewezen DAC'ers	120	120
Subsidie vzw PARCUM	225	225
Subsidie vzw Herita	4.250	4.250
Totaal	4.862	4.862

Voor Herita reserveren we één miljoen euro extra subsidie ten opzichte van 2023. Deze verhoging hangt samen met de decretale onderbouw voor de samenwerking en subsidiëring met organisaties die een erfgoedportfolio beheren, zoals Herita vzw.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGG2BB-WT	258	0	Voor verhoogde subsidie aan Herita en indexering subsidie Parcun en Monumentenwacht
Van QG0-1QGG2CA-WT	602	0	Voor verhoogde subsidie aan Herita en indexering subsidie Parcun en Monumentenwacht
Van QG0-1QGG2CB-WT	129	989	Voor verhoogde subsidie aan Herita en indexering subsidie Parcun en Monumentenwacht
TOTAAL	989	989	

QG0-1QGG2BD-WT - STIMULEREN VAN INTERLOKALE SAMENWERKING, DEPOTWERKING EN ARCHEOLOGIEFONDSEN EN VAN PROJECTEN VOOR ONDERZOEK EN VOOR EDUCATIE EN PUBLIEKSWERKING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het uitvoeringsbesluit van 16 mei 2014 zijn volgende subsidies mogelijk voor:

- De ondersteuning van de algemene werking van erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED'en);
- De ondersteuning van de algemene werking van erkende onroerenderfgoeddepots;
- De ondersteuning van de algemene werking van erkende onroerenderfgoedgemeenten (OEG'en);
- Onderzoek, educatie en publiekswerking (tot en met 2023 beperkt tot onderzoek en meer concreet syntheseonderzoek voor archeologisch onderzoek);
- De ondersteuning van de algemene werking van erkende archeologiefondsen.

Kredietevolucie:

1 Subsidie aan erkende IOED'en

De grootste kostendrijver onder het begrotingsartikel QG0-1QGG2BD-WT zijn de erkende IOED'en. Er zijn twee nieuwe erkenningen: IOED Erfgoed Brabantse Kouters en IOED HYDRA. Tot en met 2023 legden we de subsidie voor de 30 erkende IOED'en vast per begrotingsjaar. Voor de lopende samenwerkingsovereenkomsten zullen we de subsidies aan de 30 IOED'en per jaar blijven vastleggen en dit tot en met 2026.

De subsidies voor de twee nieuwe erkende IOED'en leggen we in 2024 vast conform de VCO voor de duurtijd van de erkenningsperiode, zijnde 2024-2026.

In totaal zijn er 32 erkende IOED'en, die een subsidie ontvangen in 2024. Hiervoor schrijven we 3.272 keuro VAK in (inclusief een indexering).

2 Subsidie aan erkende onroerenderfgoeddepots

De 15 erkende onroerenderfgoeddepots zijn de op één na grootste kostendrijver. Voor deze subsidiegunstigden voorzien we 1.260 keuro VAK (inclusief een indexering).

3 Subsidie erkend archeologiefonds

Er is nog geen erkend archeologiefonds. Mocht er één komen in 2024, maakt het aanspraak op een jaarsubsidie van 47 keuro VAK. We zetten op deze post geen budget in 2024; indien er een erkenningaanvraag zou zijn in 2024, kunnen we het nodige VAK en VEK herverdelen.

4 Projectsubsidies voor onderzoek en voor educatie en publiekswerking

Voor projectsubsidies voor syntheseonderzoek archeologie voorzien we eenzelfde budget als in 2023, met name 940 keuro VAK. Deze subsidies kennen we toe op basis van een oproep.

Nieuw is een budget van 500 keuro VAK voor een projectsubsidie voor educatie en publiekswerking.

5 Subsidie aan erkende onroerenderfgoedgemeenten

Een tweede, nieuwe subsidielijijn is deze voor erkende onroerenderfgoedgemeenten. Ook deze leggen we conform de VCO vast voor de volledige duurtijd. Op jaarbasis (zonder indexering) bedraagt de subsidie voor de onderstaande onroerenderfgoedgemeenten in totaal 390 keuro:

- De drie kunststeden Brugge, Gent en Leuven ontvangen elk 90 keuro per jaar (in totaal dus 270 keuro);
- De centrumstad Roeselare ontvangt 50 keuro per jaar;
- De 7 gemeenten Beernem, Bilzen, Koksijde, Kontich, Riemst, Voeren en Zonnebeke ontvangen elk 10.000 euro per jaar (in totaal dus 70 keuro).

Het VAK 2024 (vastlegging voor de periode 2024-2026) inclusief een indexering tot en met 2026 bedraagt 1.206 keuro voor de erkende onroerenderfgoedgemeenten.

We indexeren de looncomponent van de subsidies voor de erkende IOED'en, onroerenderfgoeddepots en onroerenderfgoedgemeenten. We hebben de indexering voor het eerst toegepast in 2023 voor de IOED'en en de onroerenderfgoeddepots; we compenseerden de meerkosten binnen de begroting van Onroerend Erfgoed.

In globo is er op het begrotingsartikel QG0-1QGG2BD-WT een VAK-tekort van 2.284 keuro en een VEK-tekort van 702 keuro. We compenseren beide tekorten vanuit het begrotingsartikel QG0-1QGG2CB-WT.

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2023	4.894	4.924
<i>Index</i>	0	0

<i>Compensaties</i>	2.284	702
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2024	7.178	5.626
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:**(duizend euro)**

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGG2CB-WT	2.284	702	Onroerendergoedgemeentes, projectsubsidie voor educatie en publiekswerking, intern opgevangen indexering
TOTAAL	2.284	702	

Overige entiteiten onder gezag

/

Overige entiteiten onder toezicht

/

VII. APPARAATSKREDIETEN**Apparaatskredieten****PROGRAMMA QA - QG0 - AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED****(duizend euro)**

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2023	1.103	92	0	22.151	22.127
Bijstelling BO 2024	0	0	0	217	217
BO 2024	1.103	92	0	22.368	22.344

Inhoudelijke toelichting evolutie:***Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)*****Ontvangstenartikelen****QG0-9QAGAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN****Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op het begrotingsartikel QG0-9QAGAZZ-OW registreren we de ontvangsten verbonden met de interne werking (apparaat) van het agentschap Onroerend Erfgoed, waaronder teruggestorte verkeerd uitbetaalde lonen en vergoedingen of verkoop van werkingsmiddelen (zoals voertuigen).

Op dit begrotingsartikel rekenen we ook de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing aan voor kenniswerkers. Het bedrag van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing wordt toegevoegd aan het begrotingsartikel QG0-1QAG2ZZ-LO; dit artikel is het spiegelbeeld van het begrotingsartikel QG0-9QAGAZZ-OW voor de ontvangst inzake de verminderde bedrijfsvoorheffing.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2023	1.103	0	0
Bijstellingen BO 2024	0	0	0
BO 2024	1.103	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

QG0-9QAGTZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het variabel loonkrediet QG0-9QAGTZZ-OW wordt gespijsd door de terugvordering van lonen van gedetacheerde werknemers van Onroerend Erfgoed (bijvoorbeeld een detachering naar een lokaal bestuur voor een politiek mandaat). De inkomsten kunnen aangewend worden voor de betaling van lonen van tijdelijke vervangers via begrotingsartikel QG0-1QAG4ZZ-LO. Voor Onroerend Erfgoed betreft het momenteel de detachering van één werknemer met een politiek mandaat.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2023	0	92	0
Bijstellingen BO 2024	0	0	0
BO 2024	0	92	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

Uitgavenartikelen

QG0-1QAG2ZW-IS - SAR RUIMTELIJKE ORDENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via een dotatie vanuit het begrotingsartikel QG0-1QAG2ZW-IS financiert het agentschap Onroerend Erfgoed volgende uitgaven van de SAR Ruimtelijke Ordening:

- De loonlasten van personeelsinzet voor onroerenderfgoedthema's binnen de strategische adviesraad;
- De werkingskosten, die in hoofdzaak presentiegelden zijn.

Binnen de strategische adviesraad gaat het over volgende raden en commissies: de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, de Vlaamse Heraldische Raad en de Vlaamse Commissie Varend Erfgoed.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2023	101	101
<i>Index</i>	1	1
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-1	-1
BO 2024	101	101
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De generieke besparing op apparaat en de indexering houden elkaar in evenwicht; daardoor is er geen kredietevolutie.

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
-----------------------------	------------	------------	--------------------

Efficiëntie en kerntaken - Besparing apparaat 2024 (niet loon)	-1	-1	
TOTAAL	-1	-1	

QG0-1QAG2ZZ-LO – LONEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via het begrotingsartikel QG0-1QAG2ZZ-LO rekenen we de loonkost aan van de personeelsleden van het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap bereidt het onroerenderfgoedbeleid in Vlaanderen voor, evalueert het en voert het uit. Vanuit die optiek beschermt het gebouwen, landschappen, archeologische sites en varend erfgoed. Verder ondersteunt het burgers, lokale overheden, ontwerpers, ontwikkelaars en andere instanties met adviezen, premies en subsidies. Het draagt ten slotte de kwaliteitsvolle omgang met onroerend erfgoed uit met beleidsgericht onderzoek en een gerichte communicatie daarover.

In het agentschap Onroerend Erfgoed werken een aantal wetenschappelijke medewerkers. Voor deze kenniswerkers bestaat er een vermindering op de bedrijfsvoorheffing. Het bedrag van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers moet sinds 2018 boekhoudkundig anders worden verwerkt. Het bedrag van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing wordt als een algemene ontvangst ingeschreven op het nieuw gecreëerde ontvangstenartikel QG0-9QAGAZZ-OW met ESR-aggregaat OW. Dit bedrag moet vervolgens als VAK en VEK worden bijgeschreven bij het loonkrediet van het agentschap.

Kredietevolutive:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2023	19.708	19.708
<i>Index</i>	394	394
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-158	-158
BO 2024	19.944	19.944
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Er is een toename met 394 keuro VAK en VEK als gevolg van de verwachte inflatie voor 2024. Er is een afname met 156 keuro VAK en VEK als gevolg van de afspraken over de generieke besparing op personeelskredieten.

Daarnaast creëerden we bij de BA 2023 een nieuwe basisallocatie onder dit begrotingsartikel voor de aanrekening van uitgaven van Europese subsidies. Voor een door Europa 100% gefinancierd project ARCHE schrijven we 2 keuro minder VAK en VEK in voor 2024 (tegenover 2023); vandaar de bijstelling in min met 2 keuro VAK en VEK.

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Europese subsidie project ARCHE	-2	-2	
Efficiëntie en kerntaken - Personeelsbesparing 2024	-156	-156	

TOTAAL	-158	-158	
---------------	-------------	-------------	--

QG0-1QAG2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via het begrotingsartikel QG0-1QAG2ZZ-WT financiert het agentschap Onroerend Erfgoed haar apparaatsgebonden werking. Het betreft recurrente uitgaven voor:

- Algemene werking waaronder HR, logistiek, dienstverplaatsingen, interne communicatie;
- ICT voor interne toepassingen.

Daarnaast zijn ook niet-recurrente uitgaven mogelijk afhankelijk van de behoeften.

Kredietevolucie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2023	2.250	2.226
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-19	-19
BO 2024	2.231	2.207
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Als gevolg van de voortzetting van de generieke besparingen voor apparaat neemt het VAK en het VEK af met 19 keuro VAK en VEK. Er zijn geen andere wijzigingen.

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Efficiëntie en kerntaken - Besparing apparaat 2024 (niet loon)	-19	-19	
TOTAAL	-19	-19	

QG0-1QAG4ZZ-LO – LONEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het variabel loonkrediet QG0-1QAG4ZZ-LO wordt gespijsd door de terugvordering van lonen van gedetacheerde werknemers van Onroerend Erfgoed. Het agentschap kan de inkomsten aanwenden voor de betaling van lonen van gedetacheerde werknemers. Het spiegelbeeld van dit uitgavenartikel is het middelenartikel QG0-9QAGTZZ-OW. Concreet gaat het momenteel over één personeelslid met een politiek mandaat.

Kredietevolucie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2023	92	92
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0

BO 2024	92	92
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

VIII.BIJLAGE: LIJST MET AFKORTINGEN

AO	Algemene Ontvangsten
IS	Interne stromen (ESR-aggregaat)
ISE	Inhoudelijk structuurelement
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap
LE	Leningen (ESR-aggregaat)
LO	Leningontvangsten
LO	Lonen (ESR-aggregaat)
OI	Ontvangsten Interne Stromen (ESR-aggregaat)
OL	Ontvangsten Leningen (ESR-aggregaat)
OP	Ontvangsten Participaties (ESR-aggregaat)
OW	Ontvangsten Werking en Toelagen (ESR-aggregaat)
PA	Participaties (ESR-aggregaat)
PR	Provisies (ESR-aggregaat)
TO	Toegewezen ontvangsten
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VAK	Gesplitst vastleggingskrediet
VEK	Gesplitst vereffeningskrediet
WT	Werkings en Toelagen (ESR-aggregaat)

IX. BIJLAGE 'OVERZICHT REGELGEVINGSINITIATIEVEN'

- Decreet over Vlaamse erfgoednetwerken